

บทที่ 1

บทนำ

ความ เป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนโยบายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารมีความจำเป็นจะต้องรู้จักนำหลักทฤษฎี และระบบวิธีการทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้บุคลากรในโรงเรียน เกิดความกระตือรือร้นและให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนรวมจึงจะบังเกิดผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมสามัญศึกษาเอง ได้มีความพยายามเป็นอย่างมาก ในการพัฒนาการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ มีการเตรียมผู้บริหารและพัฒนาผู้บริหารด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังเช่น การอบรมเตรียมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา การอบรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับสูง การประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนประจำปี และการจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานกิจการของโรงเรียนได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา ยังได้พยายามกำหนดแนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินงานตามขั้นตอนการบริหารงานในโรงเรียน ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การกำหนดและพัฒนาระบบการวางแผน การกำหนดและพัฒนาองค์การ การเริ่มงาน การเร่งรัดพัฒนางาน การส่งเสริมขวัญ กำลังใจ การติดตามประเมินผลงาน การรายงาน และการประชาสัมพันธ์ (พะยอม แก้วกำเนิด 2530 : 19-20)

ในด้านการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารนั้น มีหลักทฤษฎีที่น่าสนใจอยู่หลายทฤษฎี โดยเฉพาะหลักทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่น่าสนใจทฤษฎีหนึ่งก็คือ หลักทฤษฎีกระบวนการบริหารตาม

ขั้นตอนที่ Stephen J. Knezevich (1969 : 27-33) ได้สรุปไว้ 6 ขั้นตอนคือ การวางแผน การจัดการ การอำนวยความสะดวกหรือการกระตุ้น การประสานงาน การควบคุมงานหรือการประเมินผล และการตัดสินใจสิ่ง การ ซึ่งเป็นหลักทฤษฎีที่มีประสิทธิภาพและมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบครบถ้วน และเป็นกระบวนการบริหารที่ครอบคลุมและมีความจำเป็นในการปฏิบัติการกิจการหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าได้นำหลักการและทฤษฎีนี้ไปทำการทดลองศึกษาริวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้ว น่าจะได้รับความรู้และความเป็นจริงที่น่าจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิทยาการและเป็นประโยชน์ในด้านการปรับปรุงระบบการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ เลื่อนทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์ เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาด สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 10 รวม 7 จังหวัดคือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร จังหวัดนครพนม และจังหวัดร้อยเอ็ด เท่านั้น

2. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารครั้งนี้ ศึกษาครอบคลุมในประเด็นเรื่องต่อไปนี้เป็น การวางแผน การจัดการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การควบคุมงานหรือการประเมินผล และการตัดสินใจสั่งการ และระดับการมีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูอาจารย์ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 รวม 7 จังหวัด จำนวนโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง 44 โรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาด สังกัดกรมสามัญศึกษา มีความแตกต่างกัน

2. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน สังกัดกรมสามัญศึกษา มีความแตกต่างกัน

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะมีคำนิยามที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เขตการศึกษา 10 หมายถึง เขตการศึกษาที่มีจังหวัดในท้องที่รวม 7 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10

3. ผู้ช่วยผู้บริหาร หมายถึง ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10

4. ครูอาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนและสนับสนุนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ครู 1 ครู 2 อาจารย์ 1 อาจารย์ 2 อาจารย์ 3 และตำแหน่งอื่น ๆ ในสายสนับสนุนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลที่เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.1 - ม.6) สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10

6. ขนาดโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ขนาดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10 จำแนกตามจำนวนห้องเรียนในแต่ละโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาดคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องเรียนรวมไม่เกิน 12 ห้องเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องเรียนรวมระหว่าง 13-36 ห้องเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องเรียนรวมตั้งแต่ 37 ห้องเรียนขึ้นไป

7. กระบวนการบริหาร หมายถึง วิธีการบริหารหรือวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบที่สำคัญ 6 ขั้นตอนคือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการหรือการกระตุ้น การประสานงาน การควบคุมงานหรือการประเมินผล และการตัดสินใจสั่งการ

8. การวางแผน หมายถึง การจัดเตรียมเพื่อการวางแผน การจัดทำแผนงานและโครงการ และการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

9. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปแบบโครงสร้างองค์การ การจัดระเบียบแบบแผน และสายการบังคับบัญชาในหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

10. การอำนวยการหรือการกระตุ้น หมายถึง การบังคับบัญชาหรือการสั่งการ การกระตุ้น การใช้อิทธิพล หรือภาวะผู้นำในการดำเนินงานขององค์การ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

11. การประสานงาน หมายถึง การประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและการปฏิบัติกิจการขององค์กร เพื่อให้ เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

12. การควบคุมงานหรือการประเมินผล หมายถึง การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการวัดและประเมินผลงาน การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

13. การตัดสินใจสั่งการ หมายถึง การวิเคราะห์ปัญหา การร่วมปรึกษาหารือ และการเลือกทางปฏิบัติ เพื่อให้ เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งในการวิจัยนี้ถือว่ากระบวนการตัดสินใจสั่งการจะแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารงาน

ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ที่สำคัญในด้านกำหนดนโยบายทางการศึกษา เพื่อจะนำผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางด้านการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
2. ผลวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในด้านการปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารงาน และประสิทธิภาพในด้านการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
3. ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงและเป็นข้อมูลในการศึกษาต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กำหนดหัวข้อในการวิจัย
2. กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ศึกษาค้นคว้าและประมวลความรู้ที่จะนำมาใช้ในการวิจัย
3. จัดทำโครงสร้างส่ง เชนป์และลำดับขั้นตอนในการวิจัย

4. กำหนดลักษณะประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
5. สร้างเครื่องมือในการวิจัย
6. เก็บรวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์ข้อมูล
8. สรุปรายงานผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของกรมสามัญศึกษาทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มาเป็นจำนวน 44 โรงเรียน แล้วใช้ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารทั้งหมดจากโรงเรียนที่สุ่มได้จำนวนรวมทั้งสิ้น 116 คน

ส่วนครูอาจารย์ในโรงเรียนได้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างครูอาจารย์ในแต่ละโรงเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ได้จำนวนตัวอย่างครูอาจารย์รวมทั้งสิ้น 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของแนวความคิดในการวิจัย โดยยึดแนวทฤษฎีกระบวนการบริหารเป็นหลักสำคัญ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 วิธีด้วยกันคือ

1. การนำส่ง และ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. การนำส่ง และ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยวิเคราะห์และเสนอผลในรูปค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยใช้สถิติค่าที (t-test) สถิติค่าเอฟ (F-Test) และเปรียบเทียบความแตกต่าง เป็นรายคู่โดยวิธีของเฮนรี่ เชฟเฟ (Scheffe Method)

ลำดับขั้นตอนของการรายงานการวิจัย

ในการจัดทำรายงานการวิจัยครั้งนี้ได้จัดเป็น 5 บทดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย โดยละเอียด

บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 กล่าวถึง การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ